

Sigade jõudluskontrollist 2007. aastal

Jõudluskontrollis oli 31.12.07 seisuga 14 387 siga, mis moodustab 40% põhikarja sigadest Eestis. Kahjuks näitab sigade arv üle mitme aasta kahanemistendentsi – aastaga vähenes sigade arv jõudluskontrollis 17%. Põhjuseks seakasvatuse likvideerimine või omanike muutus. Aasta kokkuvõtetes kasutati 38 farmi andmeid. Õnneks leidub Eestimaal siiski veel selliseid seafarmi omanikke, kes alustavad jõudluskontrolli, saamaks teada oma sigade viljakuse ja lihajõudluse geneetilist väärtust. Seakasvatajale on praegune turusituatsioon äärmiselt ebasobiv ja oma karja geneetiline hindamine on üks võimalus toota kvaliteetset liha, et seda turustades konkurentsist püsima jääda. 2007. aastal alustas sigade jõudluskontrolli kolm keskmise suurusega farmi.

Aasta lõpu seisuga oli jõudluskontrollis olevatest sigadest 46,3% puhtatõulised (eesti maatõug – L, eesti suur valge – Y, hämpšir – H, pjeträän – P). Võrreldes 2006. aastaga on puhtatõuliste osatähtsus vähenenud 5,9%. Aretusprogrammi “Marmorliha” järgi soovituslikud esimese põlvkonna ristandid (LY, YL, HP, PH) moodustasid koguarvust 42,8%, mis on jäänud 2006. aasta tasemele. Teadmata põlvnemisega sigade arv suurenes 1% võrra, aga seda näitajat tuleb võtta positiivsena, sest selles kajastub jõudluskontrolli alustamine uutes farmides. Ülevaate sigade tõulisusest annab tabel 1.

Kõige rohkem sigu oli jõudluskontrollis jätkuvalt Lääne-Virumaal – kokku 3687. Aastaga suurenes selles maakonnas põhikarja sigade arv 226 looma võrra. Sellele järgnes Saare maakond sigade arvuga 2210. Suurim põhikarja sigade arvu vähenemine toimus Jõgeva maakonnas – 1446 looma võrra. Jätkuvalt ei ole sigade jõudluskontrollis ühtegi karja Ida-Viru ja Hiiu maakonnast. Neile on lisandumas Valga maakond, kuigi Ida-Viru ja Hiiu maakonnal on lootust sellest nimekirjast pääseda. Kummaski maakonnas on juba olemas üks seafarmi omanik, kes on endale muretsenud Possu programmi. Possu programmiga kogutakse sigade põlvnemise ja toodangu andmeid ning see on esimene samm jõudluskontrollini.

Seakarjad on erineva suurusega. Farme emiste arvuga alla 100 on ainult kuus. Kõige rohkem oli 101–200 emisega karju (tabel 2). Umbes pooled emistest asuvad suurtes karjades suurusega üle 400. Emiste kasutamise tulemusi erineva suurusega karjades on võimalik võrrelda tabelis 4 toodud andmete alusel. Emiste jõudlusnäitajad on 2004. aastast alates suhteliselt stabiilsed. Ka baasaretus- ja aretuskarjades on näitajad ühtlustunud. Keskmiselt sündis pesakonnas 11,5 põrsast, mis on täpselt sama tulemus kui 2006. aastal. Elusalt sündis pesakonnas 10,8 põrsast, mis eelmise aastaga võrreldes on 0,1 põrsa võrra suurem näitaja. Samapalju on vähenenud ka surnult sündinud põrsaste arv pesakonnas. Esmaspoegijate pesakonnas sündis elusalt 10 põrsast, mis keskmise näitajana on päris hea tulemus. Seafarmi majandamisel on oluline näitaja võõrutatud põrsaste arv pesakonnas. 2007. aastal oli vastav näitaja 9,3 põrsast, kusjuures imikpõrsastest hukkus 12,7%. Emiste vabaperioodi pikkus oli 6,6 päeva, mis keskmise näitajana on normaalne tulemus. Positiivse tendentsina saab välja tuua ümberindlemise vähenemise ja tiinestumise suurenemise. Nendel näitajatel on mitmeid aastaid olnud negatiivne trend. Keskmiselt indles ümber 18,4% seemendatud emistest.

Tabel 1. Jõudluskontrollis olevate sigade tõulise koosseisu muutumine

Aasta	Sigade arv	Puhtatõulised (L, Y, P, H)		Ristandid (YL, LY, PH, HP)		Tõug teadmata	
		arv	%	arv	%	arv	%
2000	12594	11366	90,2	875	6,9	353	2,9
2006	15026	7841	52,2	6316	42	869	5,8
2007	14387	6663	46,3	6154	42,8	983	6,8

Tabel 2. Karjade suurus

Karjas emiseid	Karjade arv		Karjadest %	
	2006	2007	2006	2007
Kuni 100	4	6	9,7	15,7
101–200	16	12	39,1	31,6
201–300	5	6	12,2	15,8
301–400	5	5	12,2	13,2
401–500	6	5	14,6	13,2
Üle 500	5	4	12,2	10,5

Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi on toodud tabelis 3. Ka emiste kasutamine on saavutanud stabiilsuse. Olulistest näitajates, nagu elusalt sündinud ja võõrutatud põrsaste arvus aastaemise kohta, on 2006. aastaga võrreldes positiivne trend.

Tabel 3. Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi

Tõug	Aasta-emiseid	Sündinud põrsaid pesakonnas kokku	Elusalt sündinud põrsaid pesakonnas				Võõrutatud põrsaid		Imik-põrsa kadu %
			Pesa-kond	Noor-emis	Vana-emis	Aasta-emis	Pesa-kond	Aasta-emis	
L	3779	11,7	10,8	10,1	11,1	22,6	9,4	19,8	12,9
Y	2348	11,1	10,3	9,5	10,6	21,2	9,0	18,9	12,9
H	5	8,0	5,6	3,0	6,3	10,6	6,6	12,5	23,0
P	79	10,2	9,9	8,5	10,2	23,3	9,1	20,5	11,1
LxY	2247	11,4	10,8	10,1	10,9	22,9	9,4	20,2	11,7
YxL	3552	12,0	11,1	10,3	11,4	23,9	9,6	20,5	12,8
LxLY	102	10,3	9,6	9,4	9,7	18,2	8,7	16,0	8,4
LxYL	102	11,4	10,9	10,0	11,6	19,7	9,7	16,9	10,7
YxLY	300	10,2	9,6	9,1	9,9	18,8	8,5	16,8	11,8
YxYL	24	10,3	8,8	9,6	8,6	11,6	7,2	9,1	17,5
DxL	25	12,8	11,8	12,0	11,8	27,8	10,3	22,8	11,9
PxY	14	10,9	10,3	9,0	10,4	23	8,5	20,7	14,8
PxL	8	11,9	10,9	10,0	11,6	16,7	10,2	11,7	6,9
PxLY	15	10,5	10,1	11,6	9,4	20,2	9,1	20,0	9,2
Tõug teadmata	857	11,3	10,5	9,8	10,8	20,1	8,9	17,5	15,2
Kokku									
	13457	11,5	10,8	10,0	11,0	22,4	9,3	19,6	12,7

Aastaemise kohta võõrutati 19,6 põrsast. Keskmise imetamisperioodi pikkus oli 30,1 päeva, mis iga aastaga väheneb. Väga positiivse arengutrendi nägemiseks on vaja võrrelda andmeid pikema perioodi vältel, sest viimaste aastate tulemused on väga stabiilsed. Kui vaatame 2000. aasta tulemusi, siis võõrutati aastaemise kohta ainult 17,6 põrsast ja keskmine imetamisperiood oli 40 päeva.

Tabel 4. Karja suurus 31.12.06 ja karjasolevate emiste kasutamine

Karjas emiseid	Karjade arv	Emiseid		Pesakonnas		KS %	Pesakondi eluajal
		arv	%	sündis elusalt	võõrutatud		
kuni 100	6	324	3,0	10,2	9,3	47,4	3,4
101–200	12	1860	17,3	10,5	9,0	34,5	3,1
201–300	6	1514	14,1	10,6	9,4	62,3	2,5
301–400	5	1738	16,1	11,1	9,3	63,4	3,1
401–500	5	2205	20,5	10,7	9,5	33,2	4,2
üle 500	4	3134	29,0	10,9	9,4	43,1	3,3

Viljakamad emised olid 2007. aastal Järvamaal Ermo Sepa talus, kus elusalt sündis 11,9 põrsast pesakonnas. Järgnesid OÜ Pihlaka Farm Harjumaalt ja OÜ Saare Peekon Saare maakonnast 11,5 põrsaga pesakonna kohta. Elusalt sündis pesakonnas üle 11 põrsa juba 18 farmis, mis moodustab 47% jõudluskontrollis olevatest farmidest. Farmide lõikes viljakus ühtlustub. Selline trend avaldub nii silmatorkavalt esmakordselt. Kõige rohkem põrsaid pesakonnas võõrutati Osaühingus Pihlaka Farm (11,3). Järgnesid Ermo Sepa talu, OÜ Kehtna Seakasvatus Raplamaalt ja Saimre Seakasvatuse OÜ Viljandi maakonnast.

Eesti Tõusigade Aretusühistu konsulendid testisid 2007. aastal ultraheliaparaadiga Piglog-105 10 126 noorsiga, s.o 1380 siga vähem kui 2006. aastal. Testitud sigade keskmine ööpäevane massi-iive sünnist 100 kg elusmassi saavutamiseni oli 556,6 g, keskmine pekipaksus 10,2 mm ja seljalihase läbimõõt 60,6 mm. Võrreldes 2006. aastaga on pekipaksus vähenenud 0,3 mm võrra ja lihase läbimõõt suurenenud 1,4 mm võrra. Massi-iive on vähenenud 11,6 g ööpäevas. Lihaomaduste juures on kadumas esimese põlvkonna ristandite heteroosiefekt. Miks see nii on, selleks on vaja aretusala analüüsi.

Sigade kunstliku seemenduse osatähtsus on viimastel aastatel olnud minimaalse tõusva trendiga ja seda võib öelda ka 2007. aasta kohta. Eesti Tõusigade Aretusühistu seemendusjaama kultide spermaga seemendati 45% kõikidest jõudluskontrollis olevatest emistest. Baasaretusfarmides oli vastav näitaja 66%. Võrdsele tasemele loomuliku paarituse ja kunstliku seemenduse kasutamisel on jõudnud emiste viljakus. Mõlemal juhul sündis pesakonnas 10,8 elusat põrsast. Aastaid omavahel võrreldes suurenes selliste esmasseemenduste osatähtsus, kus seemendusmeetodiks on kunstlik seemendus. Sellistes pesakondades sündis 9,6 elusat põrsast, mis 2006. aastaga võrreldes on 0,3 põrsa võrra rohkem. Mainimata ei saa jätta ka farmisest spermavõtmist ja selle kasutamist oma tarbeks. 2007. aastal moodustasid sellised seemendused koos segusperma kasutamisega umbes 17%. Farmisest seemendamist kasutatakse põhiliselt nuumikute tootmiseks, karjatäienduse saamiseks aga kasutatakse Eesti Tõusigade Aretusühistule kuuluvate kultide spermat – 61% testitud sigadest olid Tartu seemendusjaama kultide järglased.

Artikkel on ilmunud ajakirjas "Tõuloomakasvatus 1/2008"